

Supplerende materiale til opgaverne.

Skrumpehoved- get together på Moesgaard Museum

29. MAJ 2017 ANETTE LILLEVANG KRISTIANSEN (SENERE REDIGERET AF RONNI TINGKÆR TIL BRUG FOR DENNE OPGAVE)

”Sophie, er du ikke lige rar at komme ned i receptionen – her står en dame med et skrumpehoved!”

Det var stort set beskeden, som antropolog og museumsinspektør ved De Etnografiske Samlinger på Moesgaard Museum ved Aarhus, Sophie Hooge Seebach, fik i telefonen en råkold grå morgen i marts i år.

Et skrumpehoved! Arhhh, kunne det nu passe?

Sophie Hooge Seebach gik spændt og noget forbløffet ned i receptionen og ganske rigtigt; der stod en kvinde med et skrumpehoved i en plasticpose, som hun gerne vil donere til Moesgaard Museum. Grunden til at man bliver noget overrasket, når man får sådan en besked er, at ægte skrumpehoveder faktisk er hoveder af rigtige mennesker, der er blevet taget til fange af deres fjender og gennem en

længere forarbejdnings- og tørringsproces omdannes til knytnevstore indtørrede hoveder med langt hår. Og det er jo i sig selv en både noget makaber og skræmmende sag.

– Jeg kunne dog med det samme konstatere, at skrumpehovedet ikke var ægte, men derimod en souvenir fra Sydamerika, som før i tiden var populære blandt rejsende at tage med hjem. Kvinden der var kommet med skrumpehovedet ville gerne af med det, fordi hun ligesom følte, at der med genstanden var en form for ”tilstedeværelse” i hendes hjem, og det brød hun sig ikke rigtigt om, fortæller Sophie Hooge Seebach.

Moesgaards Museums nye beboer har en imponerende manke af blødt glat hår, der egentlig godt kunne minde om menneskehår. De fleste skrumpehoveder er dog fremstillet af gedeskind, men hvor på en ged, sidder der lige sådan noget fint hår? Det er det helt store mysterium.

Populære som turist-souvenirs

Den noget makabre tradition med at tage fjenders hoveder og skrumpe dem ind, knytter sig til en bestemt stamme i Amazonas, nærmere betegnet **Jivaro-stammen** i det nordlige Peru og det sydøstlige Ecuador, og helt op til sidst i 60'erne praktiserede man faktisk skikken. Ultrakort fortalt så huggede man hovedet af fjenden, lagde et langt snit i baghovedet og pillede kranie og hjerne ud. Herefter stod man med huden med hovedhåret på.

Huden blev nu kogt og skrabet fri for fedt, hvorefter der blev puttet varme sten og sand ind i hovedet, og det blev syet sammen i baghovedet. Man modellerede ansigtet og munden, næsen og øjnene blev syet til med snor, for at sjælen ikke skulle slippe ud. Til sidst blev hovedet røget for at kunne holde sig. Når det var færdigt, blev det anset for at være et trofæ, da man troede på, at man ved at have fjendens hoved i konserveret stand blev i stand til at få noget af hans styrke og mod.

Resultatet af processen blev så, at hovedet skrumpede. Det tørrede simpelthen ind og blev på størrelse med en stor knytneve. Men eventuelt langt hår forblev selvfølgelig langt, og næsen forandrede sig heller ikke, da næsebrusk ikke kan skrumpe. Derfor har ægte skrumpehoveder enorme brede næser, ja, man fristes til at kalde dem for en ordentlig opstoppertud. Det er derfor forholdsvis nemt at vurdere om et skrumpehoved er ægte eller ej.

Man kan altid kende de rigtige skrumpehoveder på den meget store næse. Dette meget velbevarede eksemplar er ægte og befinder sig på Pitt Rivers Museum i Oxford i England.

Nu er der så imidlertid stødt flere oplysninger til omkring skrumpehoveder. I sidste uge fik jeg lejlighed til at se de to skrumpehoveder, som John fra Vejle har. Og det var en lidt anden oplevelse. Disse hoveder er nemlig mørke i huden, lidt i stil med den farve, som de gamle farao-mumier på Det Egyptiske Museum i Cairo har. Den farve har jeg ikke set før – kun på de ægte.

Johns hoveder er en stor og en lille, og har det samme bløde glatte hår som skrumpehovedet på Moesgaard. Men det som jeg umiddelbart vurderer er, at heller ikke disse hoveder er ægte – trods farven og det bløde hår. Jeg vil sige, at det, der overbeviste mig om, at de ikke er ægte, er at de begge havde alt for små næser. De har nemlig fine små og lige næser. Som tidligere nævnt har de ægte hoveder store brede opstoppennæser.

Håret på de falske skrumpehoveder forbliver lidt af et mysterium, for det er som regel blødt, glat og fint som menneskehår, og hvilket dyr har den slags hår? De fleste skrumpehoveder fremstillet til souvenirs er lavet af gedeskind, men hvor på geden sidder der sådan noget fint, glat hår? Det er lidt af en gåde, og vil kun kunne findes ud af gennem en DNA-test, der vil kunne fastslå hvilket dyr, der er tale om.

Disse to hoveder har heller ikke øjne og næser syet sammen og er formentlig også taget med hjem som souvenirs, men ganske flot udførte – og håret, ja, det bliver altså ved med at overraske mig. For det må være ægte hår, og det ser ud som om, det naturligt sidder fast på huden. Det er altså ikke limet eller syet på. Men at de er fra Sydamerika er der ingen tvivl om. De har nemlig begge rester af spansksprogede aviser inden i hovedet – hvilket også har været almindeligt ved de ægte hoveder.

Jeg er på ingen måde skrumpehoved-ekspert og er nok derfor ikke helt den rigtige til at vurdere om hovederne er ægte eller ej, men det er da sjovt at få lov til at se dem og give sit besyv med.

En Tejne er et fiskeredskab til at fange Hummer og Krabber og andre skaldyr med.

